

ПРЕПОРЪКИ

ПРЕПОРЪКА (ЕС) 2021/1004 НА СЪВЕТА

от 14 юни 2021 година

за създаване на Европейска гаранция за децата

СЪВЕТАТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 292 във връзка с член 153, параграф 2 и член 153, параграф 1, буква й) от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) Съгласно член 3, параграф 3 от Договора за Европейския съюз Съюзът се бори срещу социалното изключване и дискриминациите и насърчава равенството между жените и мъжете и защитата на правата на детето.
- (2) Съгласно член 9 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) при определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът взема предвид изискванията, свързани с насърчаването на висока степен на заетост, с осигуряването на адекватна социална закрила, с борбата срещу социалното изключване, както и с постигане на високо равнище на образование, обучение и опазване на човешкото здраве.
- (3) Съгласно член 151 от ДФЕС Съюзът и държавите членки си поставят за цел насърчаване на заетостта, подобряване на условията на живот и труд, осигуряване на подходяща социална закрила, социален диалог, развитие на човешките ресурси с оглед високо и устойчиво равнище на заетост и борба с изключването от социалния живот. Съгласно член 153, параграф 1, буква й) от ДФЕС с оглед постигането на тези цели Съюзът подкрепя и допълва дейностите на държавите членки в областта на борбата срещу социалното изключване.
- (4) В член 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“) се признава, че децата имат право на закрила и грижи, необходими за тяхното благоденствие, и че висшият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение при всички действия, които се предприемат от публичните власти или частни институции по отношение на децата. В член 33 от Хартата се посочва, че закрилата на семейството е гарантирана в юридически, икономически и социален план.
- (5) Член 17 от ревизираната Европейска социална харта, подписана в Страсбург на 3 май 1996 г., потвърждава ангажимента за предприемане на всякакви целесъобразни и необходими мерки за осигуряване за децата на съответните грижи, подпомагане, образование и обучение, от които те се нуждаят.
- (6) Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето, приета на 20 ноември 1989 г., ратифицирана от всички държави членки на Съюза, предвижда в членове 2, 3, 6, 12, 18, 24, 27, 28 и 31, че държавите — страни по Конвенцията, признават, че висшите интереси на детето са първостепенно съображение, и признават правото на детето на участие и развитие, включително правото на защита от всякакви форми на дискриминация; правото на живот; правото на детето да бъде изслушвано в рамките на съдебни и административни процедури; правото на детето да се ползва от най-високия достижим стандарт на здравословно състояние; от достъп до здравни услуги, до държавна помощ за осигуряване на подходящ жизнен стандарт, образование, отдих и дейности за отмора и пълноценно участие в културния и творческия живот.

- (7) В член 7 от Конвенцията на Организацията на Обединените нации за правата на хората с увреждания ⁽¹⁾, ратифицирана от Съюза и всички негови държави членки, се посочва, че държавите — страни по Конвенцията, предприемат всички необходими мерки за осигуряване на пълноценното упражняване от деца с увреждания на всичките им права на човека и основни свободи наравно с останалите деца.
- (8) Заедно със своите държави членки Съюзът е изцяло ангажиран да играе водеща роля в изпълнението на Програмата на ООН до 2030 г. и в постигането на целите на ООН за устойчиво развитие, включително целите за изкореняване на бедността, осигуряване на здравословен живот и насърчаване на благосъстоянието, както и осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование.
- (9) На 20 февруари 2013 г. Комисията прие Препоръка 2013/112/ЕС ⁽²⁾, озаглавена „Инвестициите в децата — изход от порочния кръг на неравностойното положение“. В тази препоръка се определя интегриран подход за намаляване на бедността или социалното изключване на децата и за подобряване на благосъстоянието на децата въз основа на три стълба: достъп до ресурси, достъп до качествени услуги и право на децата на участие.
- (10) През ноември 2017 г. Европейският парламент, Съветът и Комисията провъзгласиха Европейския стълб на социалните права, като определиха 20 принципа в подкрепа на добре функциониращите и справедливи пазари на труда и социални системи. Принцип 11 предвижда правото на децата на достъпно ранно образование и грижи с добро качество, закрила от бедност и специални мерки за насърчаване на равните възможности на децата от семейства в неравностойно положение.
- (11) В своята резолюция от 24 ноември 2015 г. ⁽³⁾ Европейският парламент призова Комисията и държавите членки да въведат гаранция за децата, която се съсредоточава върху децата, живеещи в бедност, и техния достъп до услуги. В своята резолюция от 11 март 2021 г. ⁽⁴⁾ Европейският парламент освен това призова Комисията да включи в стратегията на ЕС за правата на детето конкретни мерки за инвестиране в децата с цел изкореняване на детската бедност, включително създаването на Европейска гаранция за децата с подходящи ресурси, и да представи предложението си за Европейската гаранция за децата през първото тримесечие на 2021 г. и призова държавите членки да инвестират всички възможни ресурси, включително средства на Съюза, в борбата с бедността и социалното изключване на децата, както и да създадат национални планове за действие за гаранция за децата.
- (12) Съвместната декларация, озаглавена „Преодоляване на бедността и социалното изключване — смекчаване на въздействието на COVID-19 върху семействата — съвместна работа за разработване на перспективи за силни деца“, подписана през декември 2020 г. от 24 министри на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси, призова за Европейска гаранция за децата въз основа на принципите и интегрирания подход на Препоръка 2013/112/ЕС и на Европейския стълб на социалните права. Министрите потвърдиха, че достъпът до безплатно здравеопазване, безплатно образование, достъпно образование и грижи в ранна детска възраст, приемливо жилищно настаняване и подходящо хранене са от съществено значение за децата, изложени на риск от бедност или социално изключване.
- (13) Планът за действие на Европейския стълб на социалните права ⁽⁵⁾ дава нов тласък за справяне с бедността и социалното изключване в Съюза, по-специално като определя за цел в периода до 2030 г. намаляването с 15 милиона, включително най-малко 5 милиона деца, на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване.
- (14) Всеобхватната стратегия на Съюза за правата на детето ⁽⁶⁾ спомага за засилване на участието на децата в обществото, отдаване на първостепенно значение на висшия интерес на детето, защита на уязвимите деца, включително на децата, изложени на риск от социално-икономическо изключване и маргинализация, защита на правата на децата онлайн, насърчаване на правосъдието, съобразено с интересите на детето, и предотвратяване на насилието срещу децата и борба с него. Тя също така има за цел да се бори с дискриминацията спрямо деца, включително въз основа на пола или сексуалната ориентация на самите тях или на техните родители.

⁽¹⁾ Решение 2010/48/ЕО на Съвета от 26 ноември 2009 г. относно сключването от Европейската общност на Конвенцията на Организацията на Обединените нации за правата на хората с увреждания (ОВ L 23, 27.1.2010 г., стр. 35).

⁽²⁾ Препоръка 2013/112/ЕС на Комисията от 20 февруари 2013 г. „Инвестициите в децата — изход от порочния кръг на неравностойното положение“ (ОВ L 59, 2.3.2013 г., стр. 5).

⁽³⁾ Резолюция на Европейския парламент от 24 ноември 2015 г. относно намаляване на неравенството, и по-специално на бедността сред децата (2014/2237 (INI)).

⁽⁴⁾ Резолюция на Европейския парламент от 11 март 2021 г. относно правата на детето с оглед на стратегията на ЕС за правата на детето (2021/2523 (RSP)).

⁽⁵⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „План за действие на Европейския стълб на социалните права“, COM(2021)102 final.

⁽⁶⁾ Съобщение от Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегия на ЕС за правата на детето“, COM(2021) 142 final.

- (15) Целта на настоящата препоръка е да се предотврати и противодейства на социалното изключване, като се гарантира достъпът на децата в нужда до набор от ключови услуги, включително интегриране на перспективата за равенство между половете, за да се отчита различното положение на момичетата и момчетата, чрез борба с детската бедност и насърчаване на равните възможности. „Децата в нужда“ означава лица на възраст под 18 години, които са изложени на риск от бедност или социално изключване. Това се отнася за деца, живеещи в изложени на риск от бедност домакинства или понасящи тежки материални и социални лишения, или в домакинства с много нисък интензитет на икономическа активност.
- (16) За да се осигури ефективен достъп или ефективен и безплатен достъп до ключови услуги, следва държавите членки, в съответствие с националните обстоятелства и подходи, или да организират и предоставят такива услуги, или да предоставят адекватни обезщетения, така че родителите или настойниците на децата в нужда да бъдат в състояние да покрийт разходите за тези услуги. Нужно е да се обърне специално внимание, за да не се позволи евентуални придружаващи разходи да станат пречка за това децата в нужда в семействата с ниски доходи да имат пълен достъп до ключови услуги.
- (17) Близо 18 милиона деца в Съюза са изложени на риск от бедност или социално изключване⁽⁷⁾, със значителни различия между отделните държави членки. Наблюдават се значителни вариации в диапазона от рискови фактори, които могат да направят някои деца особено уязвими и изложени на бедност или социално изключване. Поради това националните подходи за изпълнение на настоящата препоръка следва да бъдат съобразени с конкретните обстоятелства и нужди на място. Един от основните фактори за социалното изключване на децата е неравностойният достъп до ключови услуги, които са от съществено значение за тяхното благосъстояние и развитието на техните социални, когнитивни и емоционални умения. За децата, живеещи в бедност, или децата в неравностойно положение съществува по-голяма вероятност да се сблъскат с пречки пред достъпа до образование и грижи в ранна детска възраст, приобщаващо образование, здравеопазване, здравословно хранене и подходящо жилищно настаняване. Те започват живота си в неравностойно положение, което може да има дългосрочни последици за тяхното развитие и бъдещи перспективи.
- (18) Пренасянето на социалното изключване от поколение на поколение застрашава социалното сближаване между поколенията и води до по-високи разходи за нашите социални държави, което възпрепятства икономическата и социалната устойчивост. Ето защо подобряването на равния достъп на децата в нужда до ключови услуги е важно средство за увеличаване на усилията за предотвратяване на социалното изключване и борба с него. Това също така допринася за насърчаване на равните възможности за децата в нужда и за борба с детската бедност.
- (19) Справянето с неравностойното положение от ранна възраст е икономически ефективна инвестиция, включително и в дългосрочен план, тъй като допринася не само за приобщаването на децата и за техните по-високи социално-икономически резултати, когато са възрастни, но и за икономиката и обществото като цяло чрез по-добра интеграция на пазара на труда и в социалния живот и подобряване на прехода от училище към работа, включително чрез цялостното изпълнение на препоръката на Съвета от 30 октомври 2020 г. „Мост към работни места — укрепване на гаранцията за младежта“⁽⁸⁾. Инвестирането в равни възможности за децата полага основите за устойчив и приобщаващ растеж, като подкрепя справедливите и устойчиви общества и социалното сближаване във възходяща посока. То също така допринася за преодоляване на въздействието на неблагоприятните демографски промени чрез намаляване на недостига на умения и работна ръка и осигуряване на по-добро териториално покритие, като същевременно се използват възможностите, произтичащи от екологичния и цифровия преход.
- (20) Равният достъп до качествено и приобщаващо образование и грижи в ранна детска възраст и образование е от основно значение за прекъсване на пренасянето на социалното изключване и за осигуряване на равни възможности за децата в неравностойно положение. Ограничената наличност и високите разходи за образование и грижи в ранна детска възраст обаче могат да представляват пречка за децата от семейства с ниски доходи. Равнището на посещаемост на тези деца е значително по-ниско, което по-късно води до по-лоши образователни резултати и по-висок процент на преждевременно напусналите училище, по-специално при децата с мигрантски или ромски произход. Сегрегацията и дискриминацията при достъпа на деца с увреждания или със специални образователни потребности до общообразователната система продължават да бъдат предизвикателство. Изборът на учебно заведение трябва да бъде съобразен с висшия интерес на детето. Нарастващият брой деца с мигрантски произход в образователните системи изисква предотвратяване на сегрегиранията училищна среда и адаптиране на методите на преподаване в съответствие с националното право и задълженията на държавите членки съгласно съответните международни инструменти в тази област.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion

⁽⁸⁾ Препоръка на Съвета от 30 октомври 2020 г. „Мост към работни места – укрепване на гаранцията за младежта“, и за замяна на Препоръката на Съвета от 22 април 2013 г. за създаване на гаранция за младежта (ОВ С 372, 4.11.2020 г., стр. 1).

- (21) Важна част от ученето, включително придобиването на социални умения, се осъществява чрез спортни, развлекателни или културни дейности. Тези дейности са се доказали като полезни, особено за децата в неравностойно положение. Някои групи деца обаче не могат да си ги позволят или пък участието им е възпрепятствано поради липсата на подходяща инфраструктура, слабата достъпност или езиковите проблеми.
- (22) Децата в нужда като цяло имат затруднен достъп до определени здравни услуги, например стоматологични грижи, или до помощни средства като дентални скоби, контактни лещи или очила. Освен това тези деца разполагат с по-малко възможности и ресурси, за да се възползват от програмите за превенция на заболяванията и насърчаване на здравето. Бедността, дължаща се на ниски доходи, и други социални фактори оказват значително въздействие върху цялостното развитие и здравето на децата, включително върху психичното здраве, и увеличават риска от лошо здраве в по-късните години. Ранната намеса и превенцията са от съществено значение, заедно с по-добрия достъп до програми за профилактика и насърчаване на общественото здраве, включително ваксинация, както и осигуряването на подкрепа на родителите, и могат да спомогнат за постигането на по-добри резултати.
- (23) Достъпът до здравословно и устойчиво хранене е предизвикателство, особено за семействата с ниски доходи. Програмите за здравословна храна и начин на хранене могат да спомогнат за решаването на проблеми като нездравословното хранене, липсата на физическа активност, затлъстяването или употребата на алкохол и тютюн, като по този начин се намали недोхранването и лошото хранене, които са по-разпространени сред децата в неравностойно положение. Опитът от пандемията от COVID-19 показва значението на схемите за училищно хранене за някои деца, които внезапно бяха лишени от надежден източник на хранене по време на ограничителните мерки⁽⁹⁾. Следователно гарантирането на достъп на децата в нужда до здравословна храна поне веднъж по време на всеки учебен ден е от първостепенно значение и може да се осъществи или чрез осигуряване на такава храна, или като се гарантира, че родителите или настойниците, или самите деца са в състояние да приготвят храната, като се вземат предвид специфичните местни обстоятелства и потребности.
- (24) Децата от семейства с ниски доходи, с мигрантски произход или с малцинствен етнически произход са изложени на по-висок риск от изключително лоши жилищни условия, пренаселеност и енергийна бедност, както и от възможността да останат бездомни. Жилищните разходи са голяма тежест за домакинствата, в които работи само един член, особено за онези, които се оплавят от жени. Осигуряването на подходящо жилищно настаняване и гарантирането на децата и техните семейства на подходящо временно настаняване са важни механизми за справяне със социалното изключване на децата и за свеждане до минимум на риска от бездомничество. С цел деинституционализация на децата следва да се насърчава предоставянето на качествени грижи в общността или в семейството. Настаняването на деца в институции следва да се извършва само когато това е във висшия интерес на детето, като се взема предвид цялостната ситуация, в която се намира детето, и се отчитат индивидуалните потребности на детето. Предоставянето на подкрепа на децата, които напускат институционални или приемни грижи, е от решаващо значение за подпомагането на техния независим живот и социалната им интеграция.
- (25) Кризата вследствие на пандемията от COVID-19 може да има дългосрочни последици върху икономическото и социалното благосъстояние на семействата и децата и е вероятно да засегне непропорционално децата в неравностойно положение. Групите с ниски и средни доходи са изправени пред по-висок риск от загуба на доходи, с потенциално значително въздействие върху разполагаемия доход на домакинствата поради нарастващата безработица и намалените възможности за работа от разстояние. Очаква се кризата да запълочи съществуващите неравенства и вероятно ще доведе до увеличаване на броя на домакинствата, изложени на риск от бедност или социално изключване. Тя също така оказва значителен натиск върху наличието на услуги. Децата, които се сблъскват с различни форми на неравностойно положение, са сред най-тежко засегнатите от кризата. Ученето от разстояние е трудно за много деца, живеещи в домакинства без подходяща семейна подкрепа, умения или оборудване, включително за деца, живеещи в отдалечени или селски територии с неадекватна цифрова инфраструктура.
- (26) Справянето със социалното изключване на децата и намаляването на социално-икономическото въздействие на пандемията от COVID-19 изискват интегриран, насочен към отделния човек и многоизмерен подход, както и благоприятстваща рамка на политиката. Засилването на сътрудничеството и координацията между службите на различни равнища гарантира ефективна превенция и подкрепя социалното приобщаване на децата. Наред с осигуряването на достъп до ключови услуги във всички региони и територии, включително чрез инвестиции в инфраструктурата на услугите и в работната сила, е необходимо също така да се подобри ефективността и относимостта на съответните политики, да се съчетаят превантивни и коригиращи мерки и да се извлече максимална полза от съществуващите инструменти на Съюза.

⁽⁹⁾ Годишен преглед на Комитета за социална закрила за 2020 г. относно Инструмента за наблюдение на резултатите в областта на социалната закрила и промените в политиките за социална закрила. Доклад относно основните социални предизвикателства и ключовите послания, стр. 58.

- (27) Процесът на координация на икономиката и заетостта в рамките на Европейския семестър, подкрепен от набора от социални показатели ⁽¹⁰⁾, хвърли светлина върху предизвикателствата, свързани с бедността или социалното изключване на децата, като редица държави членки получиха специфични за всяка държава препоръки. В Насоките за заетостта се подчертава колко е важно да се гарантира достъпът на всички, включително децата, до определени услуги като образование и грижи в ранна детска възраст, образование и здравеопазване, като този достъп е необходимо условие за гарантиране на равни възможности.
- (28) Средствата на Съюза са на разположение, за да подкрепят прилагането на Европейската гаранция за децата и допълнителни мерки за подкрепа. В рамките на Европейския социален фонд плюс всички държави членки ще заделят целево подходяща сума за справяне с бедността или социалното изключване на децата. За държавите членки, в които процентът на децата, изложени на риск от бедност или социално изключване, е над средния за Съюза, тази сума трябва да бъде най-малко 5 % от разпределените за тях средства по линия на Европейския социален фонд плюс. В съответствие с принципите на субсидиарност и пропорционалност Европейският фонд за регионално развитие и InvestEU също ще подкрепят инвестиции в благоприятстваща инфраструктура, например социални жилища и заведения за образование и грижи в ранна детска възраст, както и оборудване и достъп до качествени и основни услуги. Като част от Плана за възстановяване на Европа и инструмента Next Generation EU, Механизмът за възстановяване и устойчивост предлага допълнително финансиране от Съюза за реформи, инвестиции и политики, насочени към следващото поколение, децата и младите хора, като образование и умения, които да бъдат включени в националните планове за възстановяване и устойчивост ⁽¹¹⁾. Инструментът за техническа подкрепа може да подпомага държавите членки при разработването и осъществяването на структурни реформи в областта на образованието, социалните услуги, правосъдието и здравеопазването, включително междусекторни реформи за справяне с бедността и социалното изключване на децата.
- (29) Държавите членки могат също така да се възползват от схемата на ЕС за предлагане на плодове, зеленчуци и мляко в училищата за периода 2017—2023 г., за да направят здравословните продукти по-достъпни за децата и да подобрят тяхното разбиране за ползите от здравословната и устойчива храна.
- (30) Настоящата препоръка следва да се изпълнява чрез национални планове за действие, адаптирани към националните, регионалните и местните обстоятелства. Тези национални планове за действие следва да идентифицират децата в нужда и пречките, пред които те са изправени при достъпа и ползването на услугите, обхванати от настоящата препоръка. За тази цел на държавите членки се препоръчва да приобщи съответните заинтересовани страни, включително неправителствените организации, защитаващи правата на децата. Освен това напредъкът в изпълнението на настоящата препоръка следва да бъде редовно наблюдаван, например като част от набора от социални показатели в контекста на Европейския семестър, включително чрез разработването на съответни показатели за мониторинг.
- (31) Настоящата препоръка допълва Препоръка 2013/112/ЕС на Комисията, представлява резултат от Плана за действие на Европейския съюз за социалните права и допълва всеобхватната стратегия на Съюза за правата на детето.
- (32) Настоящата препоръка е в пълно съответствие с принципите на субсидиарност и на пропорционалност. Тя не засяга принципите на националното процесуално право и правните традиции на държавите членки и не води до разширяване на правомощията на Съюза,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

ЦЕЛ И ОБХВАТ

1. Целта на настоящата препоръка е да се предотврати и противодейства на социалното изключване, като се гарантира достъпът на децата в нужда до набор от ключови услуги, като по този начин се допринася и за отстояването на правата на децата чрез борба с детската бедност и насърчаване на равните възможности.
2. Настоящата препоръка се прилага за децата в нужда.

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

3. За целите на настоящата препоръка се прилагат следните определения:
 - а) „деца в нужда“ означава лица на възраст под 18 години, които са изложени на риск от бедност или социално изключване;
 - б) „деца с мигрантски произход“ означава деца, които са граждани на трета държава, независимо от техния миграционен статус, както и деца с гражданство на държава членка, които имат мигрантски произход от трета държава чрез поне един от родителите си, родени в чужбина;

⁽¹⁰⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators/social-scoreboard-indicators>

⁽¹¹⁾ В съответствие с Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

- в) „деца в несигурна семейна среда“ означава деца, изложени на различни рискови фактори, които биха могли да доведат до бедност или до социално изключване. Това включва: живеещи в домакинство, в което работи само един член; живеещи с родител с увреждания; живеещи в домакинство, в което има проблеми с психичното здраве или дълготрайно заболяване; живеещи в домакинство, в което има злоупотреба с наркотични вещества или домашно насилие; деца на гражданин на Съюза, който се е преместил в друга държава членка, докато самите деца са останали в своята държава членка по произход; деца, които имат майка в подрастваща възраст или са майки в подрастваща възраст; и деца с родител, лишен от свобода;
- г) „ефективен достъп“ означава ситуация, при която услугите са налични, финансово достъпни, физически достъпни, с добро качество и се предоставят своевременно, а потенциалните потребители са осведомени за съществуването им и знаят, че имат правото да ги използват;
- д) „ефективен и безплатен достъп“ означава ситуация, при която услугите са налични, физически достъпни, с добро качество и се предоставят своевременно, а потенциалните ползватели са осведомени за съществуването им и знаят, че имат правото да ги използват, като тези услуги се предоставят безплатно или чрез организирането или предоставянето им, или чрез отпускането на адекватни обезщетения, покриващи разходите за тях, или по такъв начин, че финансовите обстоятелства да не представляват пречка за равния достъп;
- е) „училищни дейности“ означава учене чрез спортни, развлекателни или културни дейности, които се провеждат по време на редовните учебни занятия или извън тях или са организирани от училищната общност;
- ж) „здравословна храна“ или „здравословно хранене“ означава балансирана консумация на храна, която осигурява на децата хранителни вещества, необходими за тяхното физическо и психическо развитие и за физическа активност, която отговаря на физиологичните им нужди;
- з) „подходящо жилищно настаняване“ означава жилище, което отговаря на действащите национални технически стандарти, което е в приемливо състояние, осигурява разумна степен на топлинен комфорт и е налично и достъпно на приемлива цена.

В СЪОТВЕТСТВИЕ С НАЦИОНАЛНИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, ОБСТОЯТЕЛСТВА И ПРАКТИКИ И ПРИ ПЪЛНО ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ, ПРЕПОРЪЧВА СЛЕДНОТО:

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- 4. На държавите членки се препоръчва да гарантират на децата в нужда:
 - а) ефективен и безплатен достъп до висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст, образование и училищни дейности, здравословна храна поне веднъж по време на всеки учебен ден и здравно обслужване;
 - б) ефективен достъп до здравословно хранене и подходящо жилищно настаняване.
- 5. На държавите членки се препоръчва да идентифицират децата в нужда и в рамките на тази група да вземат предвид при разработването на своите национални интегрирани мерки, когато е целесъобразно, специфичните неблагоприятни условия, пред които по-конкретно са изправени:
 - а) бездомните деца или децата, живеещи в изключително лоши жилищни условия;
 - б) децата с увреждания;
 - в) децата с проблеми с психичното здраве;
 - г) децата с мигрантски произход или с малцинствен етнически произход, по-конкретно ромите;
 - д) децата, за които се полагат алтернативни грижи, особено настанените в специализирани институции;
 - е) децата в несигурна семейна среда.

БЛАГОПРИЯТНА РАМКА ЗА ПОЛИТИКА

- 6. Като отдават първостепенно значение на висшия интерес на детето, на държавите членки се препоръчва да изградят интегрирана и благоприятна рамка за политика за справяне със социалното изключване на децата, като се съсредоточат върху излизането от порочния кръг на пренасянето на бедността и неравностойното положение от поколение на поколение и върху намаляването на социално-икономическото въздействие на пандемията от COVID-19. За тази цел при изпълнението на настоящата препоръка на държавите членки се препоръчва:
 - а) да гарантират съгласуваността на политиките в областта на социалните въпроси, образованието, здравеопазването, храненето и жилищното настаняване на национално, регионално и местно равнище, както и, когато е възможно, да подобрят тяхното значение за подкрепата на децата по интегриран начин;
 - б) да продължат и при необходимост да увеличат инвестициите в образованието и в адекватни системи за здравеопазване и социална закрила, за да се отговори по ефективен начин на нуждите на децата и техните семейства, особено на тези, изложени на социално изключване;

- в) да осигурят подходящи политики и ресурси, включително чрез мерки за интегриране на пазара на труда и мерки за подкрепа на родителите или настойниците и подпомагане на доходите на семействата и домакинствата, така че финансовите пречки да не възпрепятстват достъпа на децата до качествени услуги;
- г) да обърнат внимание на териториалното измерение на социалното изключване, като вземат предвид специфичните нужди на децата съобразно съответните градски, селски, отдалечени и необлагодетелствани райони, въз основа на интегриран и мултидисциплинарен подход;
- д) да засилят сътрудничеството с и участието на националните, регионалните и местните органи, организациите на социалната икономика, неправителствените организации, защитаващи правата на детето, самите деца и други заинтересовани страни при разработването, изпълнението и мониторинга на политиките и качествените услуги за децата;
- е) да предприемат мерки за насърчаване на приобщаването и за предотвратяване и преоляване на дискриминацията и стигматизацията на децата в нужда;
- ж) да осигурят подкрепа за стратегическите инвестиции в качествени услуги за децата, включително в благоприятна инфраструктура и квалифицирана работна сила;
- з) да отделят достатъчно ресурси и да използват оптимално националните фондове и фондовете на Съюза, по-специално Европейския социален фонд плюс, Европейския фонд за регионално развитие, и по-целесъобразност REACT-EU, Invest-EU, Механизма за възстановяване и устойчивост и Инструмента за техническа подкрепа;
- и) да вземат предвид свързаните с пола аспекти в цялата благоприятна рамка.

ОБРАЗОВАНИЕ И ГРИЖИ В РАННА ДЕТСКА ВЪЗРАСТ, ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ И УЧИЛИЩНИ ДЕЙНОСТИ И ЗДРАВΟΣЛОВНА ХРАНА ПО ВРЕМЕ НА ВСЕКИ УЧЕБЕН ДЕН

7. С цел да се гарантира ефективен и безплатен достъп на децата в нужда до висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст, образование и училищни дейности, както и здравословна храна по време на всеки учебен ден, на държавите членки се препоръчва:
- а) да идентифицират и преодолеят финансовите и нефинансовите пречки пред участието в образованието и грижите в ранна детска възраст, образованието и училищните дейности;
 - б) да предприемат мерки за предотвратяване и намаляване на преждевременното напускане на училище, като се вземат предвид свързаните с пола аспекти, да задържат или върнат обратно в училище децата, които са изложени на риск от отпадане или са отпаднали от образованието или обучението, включително чрез предоставяне на персонализирани насоки и засилване на сътрудничеството със семействата;
 - в) да предоставят помощ при учене за децата със затруднения, за да се компенсират техните езикови, когнитивни и образователни пропуски;
 - г) да адаптират съоръженията и образователните материали за образованието и грижите в ранна детска възраст, както и тези за учебните заведения, и да отговорят по най-подходящия начин на специфичните нужди на децата със специални образователни потребности и на децата с увреждания, като се използват приобщаващи методи на преподаване и учене; за тази цел да осигурят квалифицирани учители и други специалисти, например психолози, логопеди, рехабилитатори, социални работници или помощник-учители;
 - д) да въведат мерки за подкрепа на приобщаващото образование и избягване на сегрегирани класове в заведенията за образование и грижи в ранна детска възраст и в учебните заведения; това може да включва и даване на приоритет или при необходимост на ранен достъп на децата в нужда;
 - е) да осигуряват здравословна храна поне веднъж по време на всеки учебен ден;
 - ж) да гарантират предоставянето на образователни материали, включително цифрови образователни средства, книги, униформи или всякакъв вид необходими облекла, когато е приложимо;
 - з) да осигурят високоскоростна свързаност, цифрови услуги и подходящо оборудване, необходими за ученето от разстояние, за да се гарантира достъп до образователното съдържание онлайн, както и да се подобрят цифровите умения на децата в нужда и на учителите и да се направят необходимите инвестиции за преодоляване на всички форми на цифрово разделение;
 - и) да предоставят транспорт до заведенията за образование и грижи в ранна детска възраст и до учебните заведения, когато е приложимо;
 - й) да гарантират равен и приобщаващ достъп до училищни дейности, включително участие в училищни екскурзии и спортни, развлекателни и културни дейности;
 - к) да разработят рамка за сътрудничество между учебните заведения, местните общности, социалните и здравните служби и службите за закрила на децата, семействата и участниците в социалната икономика с цел подпомагане на приобщаващото образование, предоставяне на извънучилищни грижи и възможности за участие в спортни, развлекателни и културни дейности, както и изграждане на учебните заведения като центрове за приобщаване и участие и инвестиране в тях.

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

8. С цел да се гарантира ефективен и безплатен достъп на децата в нужда до качествено здравеопазване, на държавите членки се препоръчва:
- а) да улеснят ранното откриване и лечение на заболявания и проблеми, свързани с развитието, включително тези, свързани с психичното здраве, както и да осигурят достъп до периодични медицински, включително стоматологични и офталмологични, прегледи и скрининг програми; да гарантират своевременни лечебни и рехабилитационни последващи действия, включително достъп до лекарства, лечения и помощни средства, както и достъп до програми за ваксинация;
 - б) да предоставят целенасочени услуги за рехабилитация и абилитация на деца с увреждания;
 - в) да изпълняват достъпни програми за насърчаване на здравето и профилактика на заболяванията, насочени към децата в нужда и техните семейства, както и към специалистите, работещи с деца.

ЗДРАВОСЛОВНО ХРАНЕНЕ

9. С цел да се гарантира ефективен достъп на децата в нужда до достатъчно и здравословно хранене, включително чрез схемата на ЕС за предлагане на плодове, зеленчуци и мляко в училищата, на държавите членки се препоръчва:
- а) да подкрепят достъпа до здравословна храна не само по време на учебните дни, но и извън тях, включително чрез подпомагане в натура или финансова подкрепа, по-специално при извънредни обстоятелства като затваряне на училищата;
 - б) да гарантират, че стандартите за хранене в заведенията за образование и грижи в ранна детска възраст и в учебните заведения отговарят на специфичните хранителни потребности;
 - в) да ограничат рекламирането и наличието на храни с високо съдържание на мазнини, сол и захар в заведенията за образование и грижи в ранна детска възраст и в учебните заведения;
 - г) да предоставят подходяща информация на децата и семействата относно здравословното хранене на децата.

ПОДХОДЯЩО ЖИЛИЩНО НАСТАНЯВАНЕ

10. С цел да се гарантира ефективен достъп на децата в нужда до подходящо жилищно настаняване, на държавите членки се препоръчва:
- а) да гарантират, че бездомните деца и техните семейства получават подходящо настаняване, бързо прехвърляне от местата за временно настаняване към постоянни жилища и предоставяне на съответните социални и консултантски услуги;
 - б) ако е необходимо, да оценят и преразгледат националните, регионалните и местните политики в областта на жилищното настаняване и да предприемат действия, за да се гарантира, че интересите на семействата с деца в нужда, включително за преодоляване на енергийната бедност и предотвратяване на риска от бездомничество, са надлежно взети предвид; такива оценки и преразглеждане следва да включват също така политики за социални жилища или помощ за жилищно настаняване, както и обезщетения за жилищно настаняване, и допълнително да подобрят достъпността за децата с увреждания;
 - в) да осигурят приоритетен и своевременен достъп до социални жилища или помощ за жилищно настаняване на децата в нужда и техните семейства;
 - г) когато децата се настаняват в специализирани институции или когато за тях се полагат приемни грижи, да вземат предвид висшия интерес на детето, както и цялостната ситуация на детето и неговите индивидуални нужди; да гарантират прехвърлянето на децата, настанени в специализирани институции, или за които се полагат приемни грижи, към качествени грижи в общността или грижи от семеен тип, и да подкрепят техния независим живот и социална интеграция.

УПРАВЛЕНИЕ И ДОКЛАДВАНЕ

11. С оглед на доброто управление, мониторинг и докладване и като се отчитат надлежно съществуващите национални структури и механизми, на държавите членки се препоръчва:

Национални координатори по гаранцията за децата

- а) да определят национален координатор по гаранцията за децата, който да разполага със съответните ресурси и мандат, позволяващ ефективната координация и мониторинг на изпълнението на настоящата препоръка;

Идентифициране на децата в нужда

- б) с оглед на най-ефективното насочване на мерките към децата в нужда и като се вземат предвид националните, регионалните и местните организации и обстоятелства, да включат съответните заинтересовани страни в идентифицирането на децата в нужда и на пречките, пред които те са изправени при достъпа и ползването на услугите, обхванати от настоящата препоръка;

Национални планове за действие

- в) в срок от девет месеца от приемането на настоящата препоръка да представят на Комисията план за действие за изпълнение на настоящата препоръка, обхващащ периода до 2030 г., като се вземат предвид националните, регионалните и местните обстоятелства, както и съществуващите действия и мерки на политиката в подкрепа на децата в нужда. Планът за действие следва да включва по-специално:
- i) целевите категории деца в нужда, до които трябва да се достигне чрез съответни интегрирани мерки;
 - ii) количествените и качествените цели, които трябва да бъдат постигнати по отношение на децата в нужда, до които трябва да се достигне чрез съответни мерки, като се вземат предвид регионалните и местните различия;
 - iii) планираните или предприетите мерки за изпълнение на настоящата препоръка, включително на регионално и местно равнище, и необходимите финансови ресурси и срокове;
 - iv) други планирани или предприети мерки за справяне със социалното изключване на децата и излизане от порочния кръг на пренасянето на неравностойното положение от поколение на поколение, основани по-специално на благоприятната рамка за политика, предвидена в точка 6;
 - v) национална рамка за събиране на данни, мониторинг и оценка на настоящата препоръка, също с оглед на създаването на обща рамка за мониторинг, посочена в точка 12, буква г).

Информационна дейност

- г) да разработят ефективни мерки за информиране на децата в нужда и техните семейства, по-специално на регионално и местно равнище и чрез учебните заведения, обучените социални работници, службите за семейна подкрепа, организациите на гражданското общество и организациите на социалната икономика, с оглед повишаване на осведомеността и насърчаване и улесняване на използването на услугите, обхванати от настоящата препоръка;

Участие на заинтересовани страни

- д) да гарантират участието на регионалните, местните и други компетентни органи, децата и съответните заинтересовани страни, представляващи гражданското общество, неправителствените организации, учебните заведения и органите, отговарящи за насърчаването на социалното приобщаване и интеграцията, правата на децата, приобщаващото образование и недискриминацията, включително националните органи по въпросите на равенството, в целия процес на подготовка, изпълнение, мониторинг и оценка на плана за действие;

Докладване на Комисията

- е) да докладват на Комисията на всеки две години относно напредъка в изпълнението на настоящата препоръка в съответствие с националния план за действие, посочен в буква в).

ИЗПЪЛНЕНИЕ, МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

12. Съветът приветства целта на Комисията:

- а) да наблюдава напредъка в изпълнението на настоящата препоръка, включително нейните резултати и въздействието върху децата в нужда, също и като част от набора от социални показатели в контекста на Европейския семестър, и да предлага, когато е уместно, специфични за всяка държава препоръки на държавите членки.
- б) да работи съвместно с държавите членки, националните координатори по гаранцията за децата и Комитета за социална закрила за улесняване на взаимното обучение, споделяне на опит, обмен на добри практики и проследяване на действията, предприети в отговор на настоящата препоръка и посочени в съответните национални планове за действие.
- в) да докладва редовно на Комитета за социална закрила относно напредъка в изпълнението на настоящата препоръка въз основа на докладите на държавите членки.
- г) да работи съвместно с Комитета за социална закрила с цел:
 - i) да създаде обща рамка за мониторинг, като използва съществуващите източници на данни и показатели, и ако е необходимо, да разработи допълнително съгласувани общи количествени и качествени показатели за резултат с цел оценка на изпълнението на настоящата препоръка;
 - ii) да подобри наличността, обхвата и значимостта на съпоставими данни на равнището на Съюза, включително относно децата в нужда и техния достъп до услуги, както и относно адекватността и обхвата на обезщетенията, насочени към децата, за целите на изготвянето на политики;

- д) да направи преглед на напредъка, постигнат по изпълнението на препоръката, и да докладва на Съвета до пет години след приемането ѝ;
- е) да засили усилията за повишаване на осведомеността и комуникацията и да увеличи разпространението на резултатите и примерите за добри практики на равнището на Съюза, както и сред държавите членки и съответните заинтересовани страни.

Съставено в Люксембург на 14 юни 2021 година.

За Съвета
Председател
A. MENDES GODINHO
